

Kommunikation af risiko til forbrugere

– erfaringer fra Forbrugerrådet Tænk Kemi

Christel Søgaard Kirkeby

23-1-2023

Om Forbrugerrådet Tænk Kemi

- Forbrugerrådet Tænk er medlemsorganisation/NGO, startet i 1947
- Forbrugerrådet Tænk Kemi startet i 2015 – finansieret af finanslovsmidler – gratis tilgængeligt for alle

Forbrugerrådet Tænk Kemi

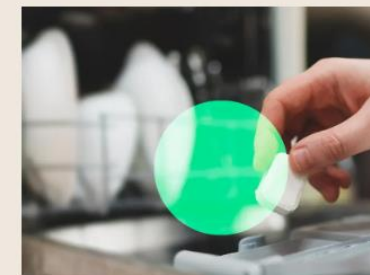
Vi er forbrugernes kemivagthund, der hjælper dig med at undgå uønskede kemikalier i din hverdag gennem viden og test af forbrugerprodukter.

[Se alle kemitest](#)

Gore-Tex: Vinterstøvler til børn indeholder PFAS

Vinterstøvler til børn kan indeholde de problematiske stoffer PFAS for at holde dem vandtætte. Se, hvilke støvler der ifølge virksomhederne er med eller uden fluorstoffer.

Disse opvasketabs indeholder uønsket kemi

Hver tredje maskinopvaskemiddel i vores test indeholder stoffer, der er mistænkt for at være hormonforstyrrende. Se, hvilke stoffer vi har fundet.

Kosmetik

Kemiluppen: Tjek dine produkter for uønsket kemi

Kosmetik

Neglelak kan indeholde mistænkt hormonforstyrrende stoffer

Legetøj

Løbehjul kan indeholde uønskede stoffer for sundheden

Uønsket kemi i mad

Sådan vælger du børneservice uden uønsket kemi

**Nyeste
kemitest**

Kemitest:
Kombivogne

Kemitest:
Maskinopvask

Kemitest:
Neglelak

Kemitest:
Løbehjul til

Vis

Redigér

Versio

kemitest:
Silikoneforme

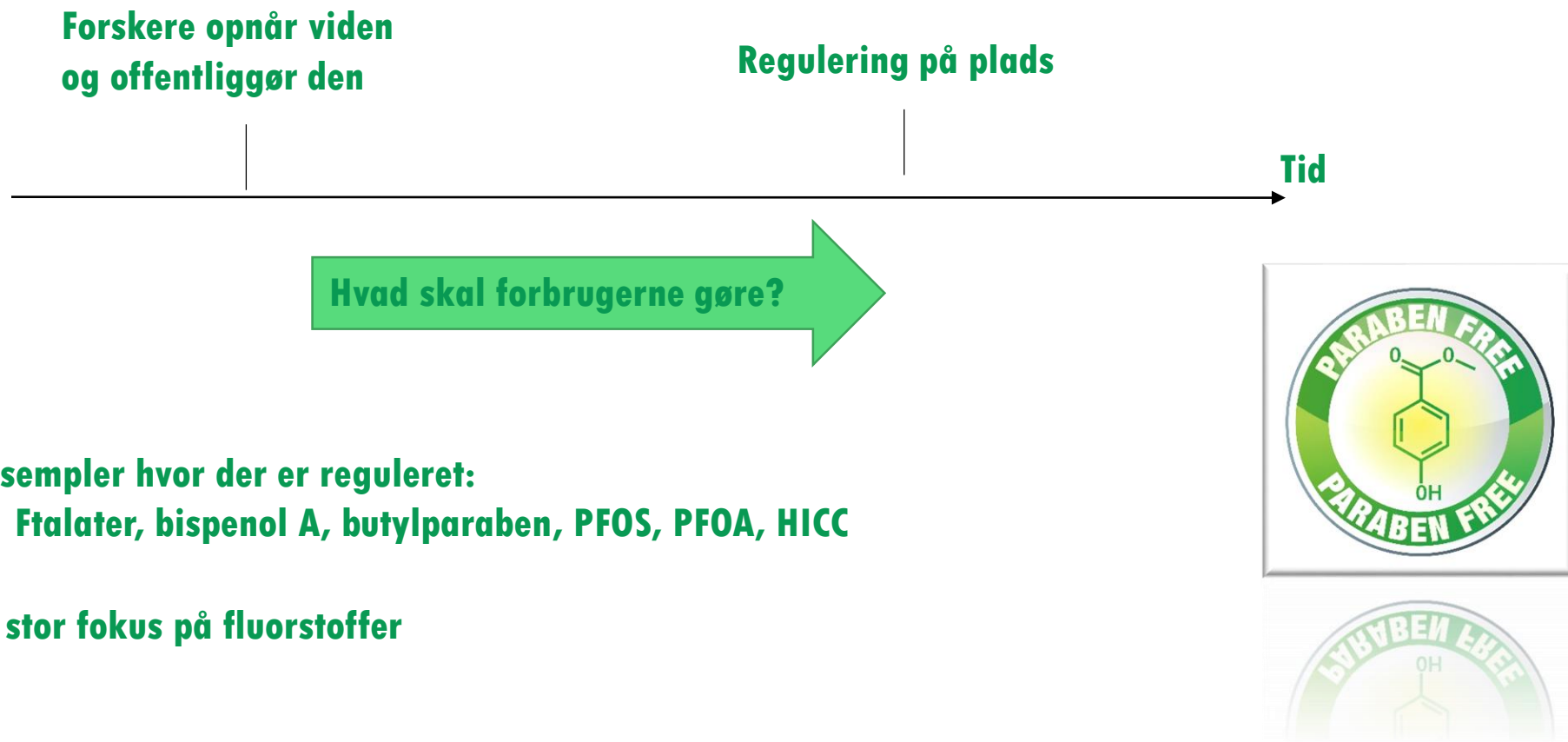
Formål

Forbrugerrådet Tænk Kemi

- **Indsamle og opbygge viden** samt **levere økonomisk uafhængig, faglig solid og målrettet information om kemikalier i produkter** fx gennem appen Kemiluppen
- **Oplyse** om hormonforstyrrende og øvrige uønskede stoffer, så **forbrugerne kan træffe valg på et oplyst grundlag**
- **Samarbejde med andre NGO'er** i DK og EU som en stærk, fælles stemme i U og som supplement til myndighederne

Rummet mellem viden og regulering

- Viden → Bekymring → Behov for handlemuligheder

Cocktaileffekten

Cocktaileffekten: Derfor skal du kende den

Kemiske stoffer møder du mange steder i din hverdag. Tilsammen kan alle disse kemikalier udgøre en risiko for din sundhed. Dette kaldes for cocktaileffekten.

[Cocktaileffekten: Derfor skal du kende den \(taenk.dk\)](https://taenk.dk)

- Stoflister over uønskede stoffer som ligger til grund for Forbrugerrådet Tænk Kemis vurderinger

- Fælles myndighedsliste over hormonforstyrrende stoffer - DK, S, B, NL og F
- EU Kommissionens Prioriteringsliste - mistænkt hormonforstyrrende stoffer i kosmetik
- EU's liste over mistænkt hormonforstyrrende stoffer
- EU's liste over harmoniseret klassificering
- EU's Kandidatliste under REACH
- SCCS opinion om allergifremkaldende stoffer og andre opinions fra de videnskabelige komiteer i EU
- Listen over de 26 deklarationspligtige parfumestoffer
- Stockholm-konventionens liste over POPs (persistente organiske miljøgifte)
- Det norske Miljødirektorats Prioritetsliste
- SIN listen ("Substitute It Now", ChemSec)
- Stoffer der omtales som problematiske hos Videncenter for Allergi
- Miljøstyrelsens Liste over Uønskede Stoffer (LOUS)
- Perfluorerede stoffer - The Helsingør Statement og The Madrid Statement

Andre stoffer kan medtages, for eksempel hvis de i en SCCS opinion eller af en anden videnskabelig instans i ind- eller udland (for eksempel DTU Fødevarainstitutet, BfR eller lignende) er vurderet problematiske.

Tilsvarende gælder for stoffer som danske eller udenlandske myndigheder har fokus på eller som en privat mærkningsordning har med i deres kriterier (for eksempel Miljømærkning Danmark, Tiltro til tekstiler eller lignende).

Eksempel på vores formidling i test

Kemitest: Maskinopvask

Indeholder dine opvasketabs eller flydende maskinopvaskemidler uønskede kemikalier? Vi har lavet en deklarationstest af 41 opvaskemidler til maskinopvask for stoffer, der kan have uønskede effekter for sundheden og miljøet.

Testet d. 10. december 2022

Når du skal vaske bestik, tallerkener og køkkenudstyr kan dine opvasketabs eller flydende maskinopvaskemidler indeholde uønskede stoffer.

Det har vi fundet

- 20 maskinopvaskemidler er uden uønsket kemi og får den bedste bedømmelse, A-kolben.
- 8 maskinopvaskemidler indeholder parfume eller miljøbelastende stoffer og får

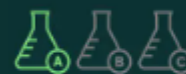
Webartikel - perspektiv

Opvaskemidler bidrager til din samlede udsættelse

Er der mistænkt hormonforstyrrende stoffer i dine rengøringsmidler, udgør produkterne ikke en risiko i sig selv, når du bruger dem i opvaskemaskinen.

Det er den samlede udsættelse for uønsket kemi i hverdagen, du skal være opmærksom på. Dette kaldes også for cocktaileffekten. Selvom produkterne i sig selv kan være sikre, kan den samlede udsættelse blive for høj.

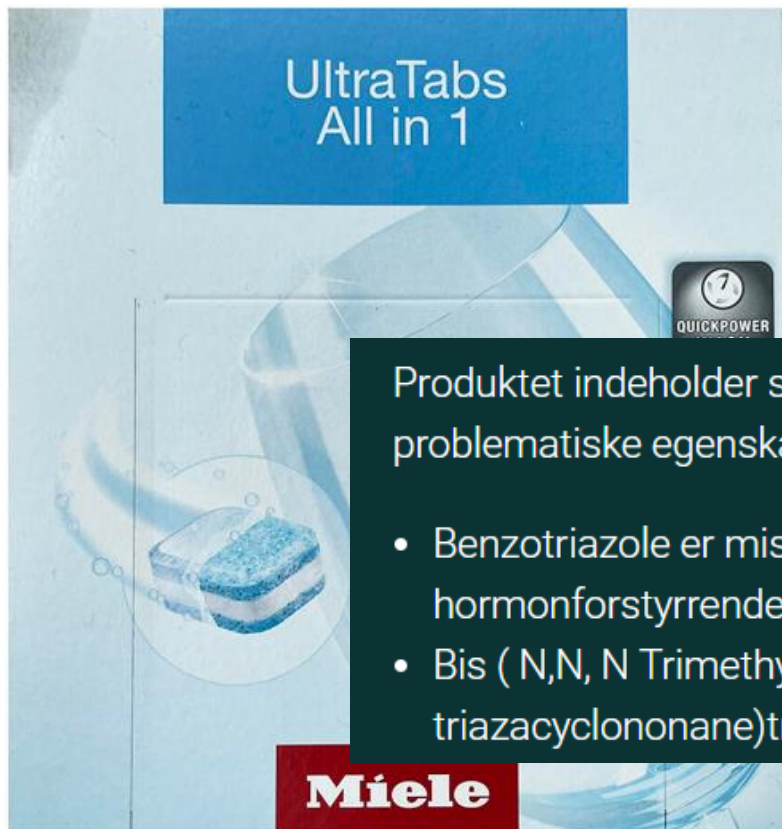
Derfor kan det være en god ide at undgå bl.a. mistænkt hormonforstyrrende stoffer, hvor du kan. Derudover begrænser du også udledningen af stofferne til vandmiljøet.

Kemi

Det betyder kolberne A, B og C

Viden om det enkelte produkt

Miele Ultra Tabs All in 1

Produktet indeholder stoffer, der kan have problematiske egenskaber:

- Benzotriazole er mistænkt for at være hormonforstyrrende.
- Bis (N,N, N Trimethyl 1.4.7 triazacyclononane)trioxo dimanganese

(IV)di(hexafluophosphate)monohydrate kan være problematisk for miljøet.

- Parfume kan give allergi.
- Trisodium nitrilotriacetate er mistænkt for at være kræftfremkaldende.

Plusser

Uden planteekstrakter der kan give allergi

Uden andre allergifremkaldende stoffer

Minusser (stofferne er tilladte)

Med parfumestoffer

Med miljøbelastende stoffer

Med mistænkt kræftfremkaldende stoffer

Med mistænkt hormonforstyrrende stoffer

20 maskinopvask uden uønsket kemi

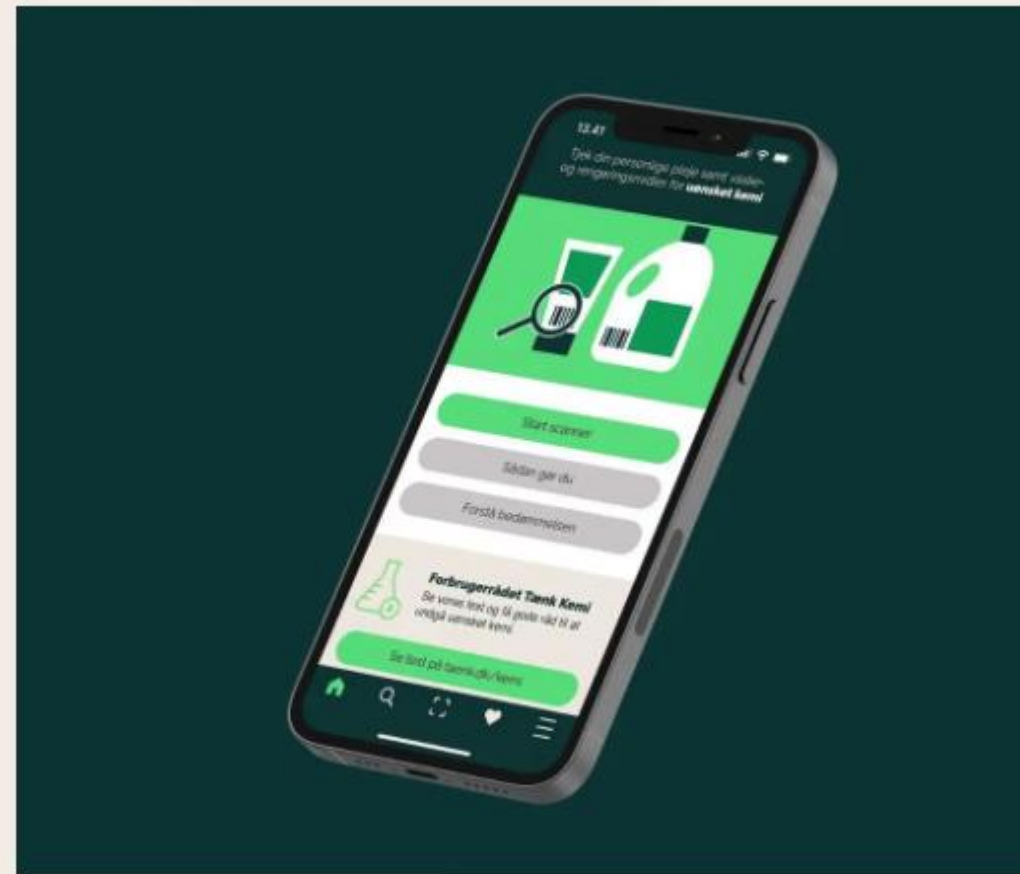
13 maskinopvask med uønsket kemi

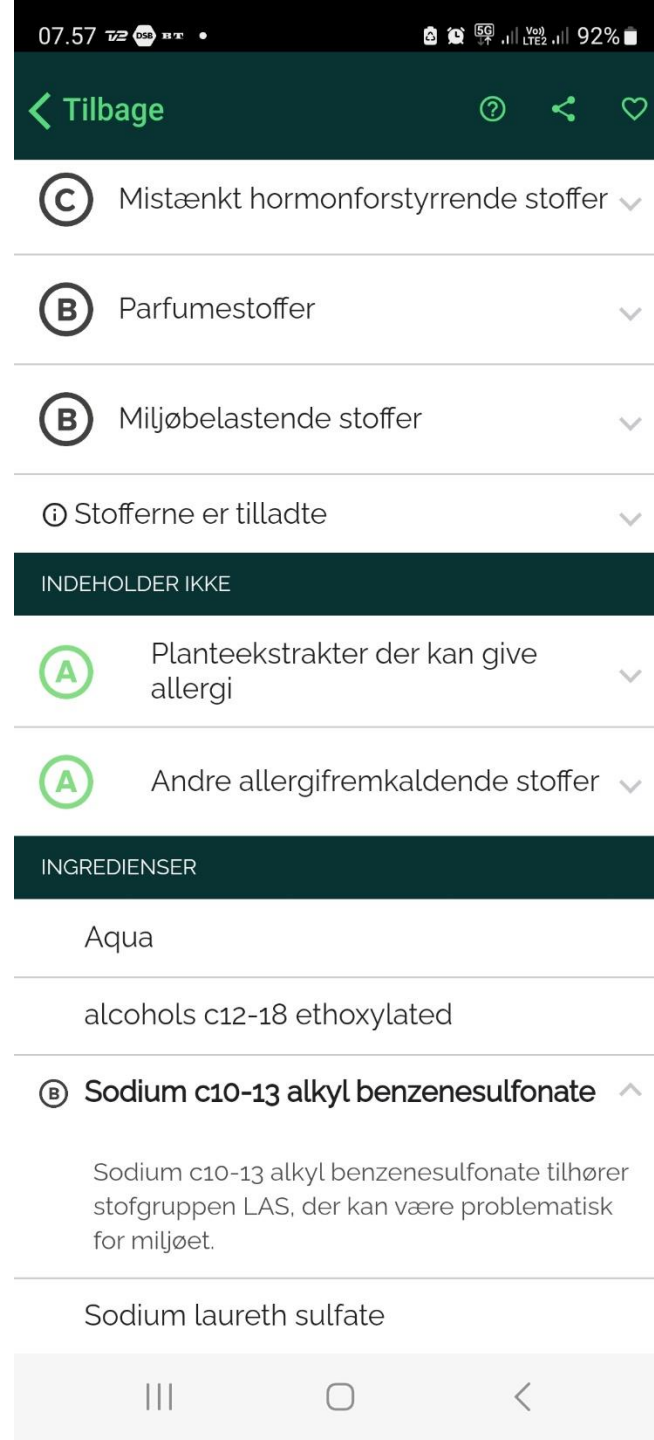
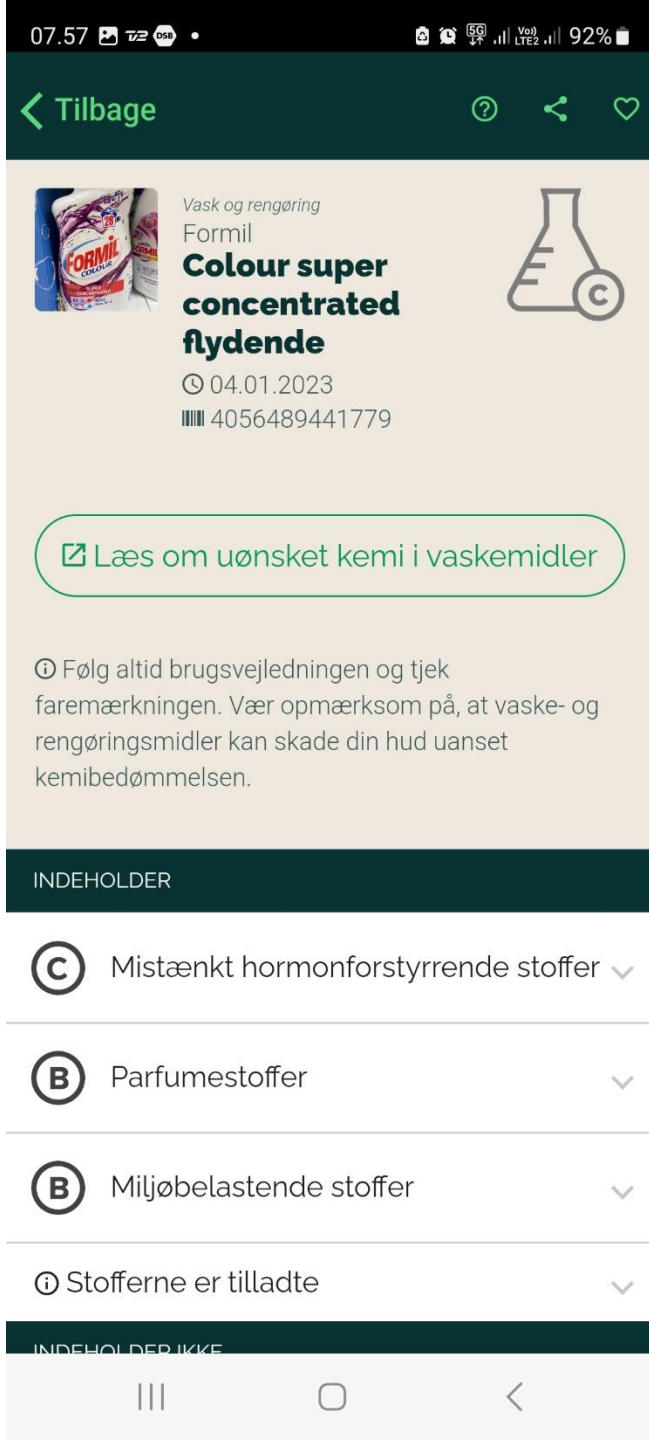

Kemiluppen

Kemiluppen: Tjek dine produkter for uønsket kemi

Kemiluppen er en app fra Forbrugerrådet Tænk Kemi. Den hjælper dig med at undgå problematiske stoffer i kosmetik og pleje samt vask og rengøring.

PFAS - cyklus

Video der forklarer sammenhæng:

- Produktion
- Produkter
- Miljø
- Fødevarer
- Bortskaffelse

PFAS-problematikken
forklaret på 90 sekunder

Stor interesse for fx

1. Produkter, der kommer tæt på kroppen - mad/kosmetik
2. Børns udsættelse
3. Konkrete test af produkter – "Mit produkt"

Vores fokus:
HANDLEKRAFT

Forbrugerrådet Tænk Kemi
Offentliggjort af Katja Laukkonen Ravn · 19. marts ·

Vores test viser, at slid og varme øger afgivelse af uønsket kemi fra melaminkopper til børn

👉 5 ud af 8 kopper afgiver melamin, der er mistænkt kræftfremkaldende og kan skade nyre og blære.
👉 Alle 8 kopper afgiver formaldehyd, der er mistænkt kræftfremkaldende. Afgivelsen er inden for den tilladte grænse.

Vi... Se mere

TAENK.DK
Kopper af melamin til børn afgiver uønskede kemikalier

Læs mere

Se indblik og annoncer

Boost igen

👍👎👏 260 320 kommentarer 256 delinger

Forbrugerrådet Tænk Kemi
Offentliggjort af Katja Laukkonen Ravn · 2. november ·

Glaseringen på dine keramiske skåle, krus eller kander kan indeholde større mængder af bly eller cadmium, der kan frigives til maden.

Cadmium kan ophobe sig i dine organer og øge risikoen for bl.a. nyreskader og kræft. Bly kan have flere sundhedsskadelige effekter som fx at skade hjernen.

Få tips til at undgå bly og cadmium i din keramik

TAENK.DK
Keramik: Glasuren kan frigive bly og cadmium til din mad

Læs mere

Se indblik og annoncer

Boost opslag

👍 2 tusind 91 kommentarer 150 delinger

Risikoopfattelse afhænger af ”gavn”

På visse områder går vi
mindre op i risiko

Her vil vi fx nødtigt udsættes

- Det der kommer tæt på kroppen
- Drikkevandet
- Miljøet/maden
- Modermælk/graviditet
- Særligt der, **hvor vi ikke kan vælge det fra...**

Handlekraft

Hvor har man handlekraft, hvis drikkevandet er forurenet?

Flourstoffer i Fanøs drikkevand overstiger ny grænseværdi

Selvom nye grænseværdier for PFAS-stoffer gør, at flere drikkevandsboringer på Fanø overskrider det tilladte niveau, vurderer Styrelsen for Patientsikkerhed, at vandet stadig kan drikkes.

Flaskevand rives væk på Fanø efter PFAS-fund

Renser vandet

Renser vandet for kemikalier og tungmetaller, 90 % af vores drikkevand kommer fra søer. Vandet renses med klor og base. Nye undersøgelser viser, at BISPENOL A, et farligt kræftfremkaldende kemikalie, findes i vores drikkevand. Vores vandsystem indeholder kilometervis af gamle rør, der udskiller snavs og tungmetaller.

Trender

Dafi Imperial Kande 2L

Rund, Glas, Hvid

~~174 kr.~~

165 kr.

Sammenlign 13 priser

Trender

BWT Aqualizer Water Filter
Kande 2.6L

Opvaskemaskineegnet, Med
håndtag, Opvask i hånden

198 kr.

Sammenlign 12 priser

Eksempler fra forbrugerne:

- *Jeg ser at firmaet XX i store annoncer jager danskerne en skræk i livet hvad angår PFAS og pesticider. Jeg undrer mig over at det er lovligt at man kan reklamere med produkter der har til formål at rense vand fra den offentlige forsyning hvor disse stoffer ikke er tilladt.*
- *Jeg spekulerer på, om filterer til vandhanen rent faktisk virker, som lovet. Er de reelt pengene værd?*
- *Hvad vil i anbefale at jeg drikker postevandet, som det er direkte fra hanen, eller at jeg drikker det filtrerede vand fra min vandfilter kande?*
- *Vil du servere mad med PFAS til dine børn? –”Det er jo bare en lille smule gift der er i, det er under grænseværdien.” Jeg er rystet!*

Aggressiv markedsføring af vandrensere

Hos Forbrugerrådet Tænk er Christel Søgaard Kirkeby enig i, at det er vigtigt at forholde sig kritisk til vandrensere.

"Hvis du køber disse produkter i blinde, kan det give dig en unødvendig og også falsk tryghed. Som forbruger er det vigtigste at tænke kritisk. Er du bekymret for dit drikkevand, kan du finde testrapporter for dit vandværk – er der gjort fund af skadelige stoffer her? Hvis ikke, så bliv endelig ved med at drikke dit vand fra hanen. Ellers forhold dig kritisk til teknologierne, som forhandlerne tilbyder – kan de reelt fjerne det, som du gerne vil have fjernet?" siger hun.

Forhandlerne beskriver ting i det danske drikkevand, som ikke findes der, eller som ikke er skadelige.

CHRISTEL SØGAARD KIRKEBY

Projektleder, Test og Analyse, Forbrugerrådet Tænk

Kan man hæve grænseværdierne?

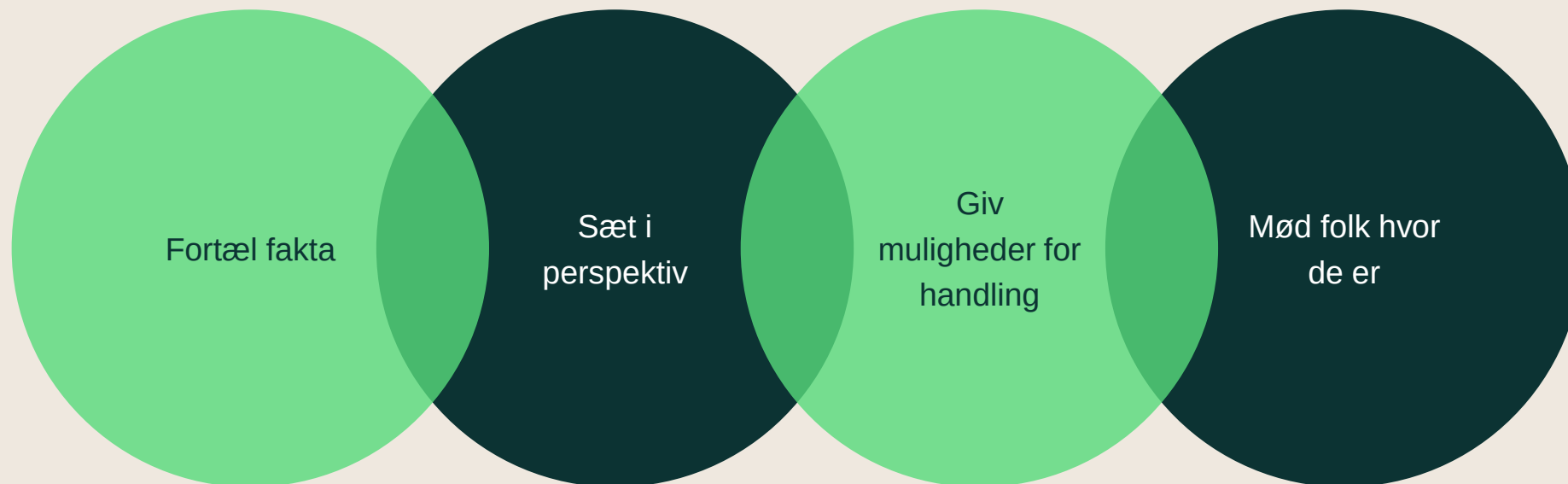
- Historisk nultolerance i drikkevand
- Mange nye fund
- Stigende vanskelighed ved at overholde grænseværdier

Og

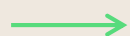
- Bekymring
- Tillid eller mangel på tillid?
- Cocktaileffekt
- Tabsaversion...

På den baggrund står myndighederne over for et dilemma: At fastholde den nuværende grænseværdi kan betyde, at man får problemer med at levere vand nok. Men at hæve grænseværdien kan omvendt svække borgernes tillid til, at drikkevandet er rent nok.

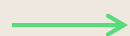
Perspektiver på god formidling

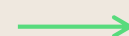
Hvad ved vi – hvad er op og ned på historien?

Kan det sammenlignes med andet?

Hvad kan man gøre for at mindske risiko

Anerkend at det kan være svært og frustrerende. Underkend ikke problemet

Tak for opmærksomheden

Christel Søgaard Kirkeby

csk@fbr.dk

<https://taenk.dk/kemi>

www.kemiluppen.dk

Undgå **PFAS** i dine produkter

PFAS og fluorstoffer

PFAS: 10 gode råd til at undgå fluorstoffer

Uønsket kemi i mad

Non-stick stegepander: Sådan undgår du PFAS

Personlig hygiejne

Undgå fluorstoffer i din tandtråd

PFAS og fluorstoffer

PFAS: Derfor er fluorstoffer problematiske

Plejeprodukter og kosmetik

Undgå kosmetik og pleje med PFAS

PFAS og fluorstoffer

Sådan undgår du PFAS i outdoor tøj